

THƠ KIÊN GIANG TRƯƠNG KHƯƠNG TRINH

Nhà thơ Kiên Giang sinh ngày 17-2-1929, mất ngày 31/10/2014, tên thật là Trương Khương Trinh, quê tại làng Đông Thái, huyện An Biên tỉnh Kiên Giang, cùng quê với nhà văn Sơn Nam. “Vốn liếng về từ ngữ người Kiên Giang rất ít, hàng ngày sống lân la với người Hoa bán tạp hoá và người Khơ-me làm ruộng. Ở đây có thể nói tiếng Việt không phát triển, lại thêm tiếng lóng mà người địa phương khác khó chấp nhận. Vốn duy nhất là ca dao được mẹ dạy cho, từ thuở ấu thơ. Vốn quan trọng hơn vẫn là cái tâm, lòng yêu nước, muốn giới thiệu tâm hồn người dân nghèo xóm mình với cả nước, cùng chia sẻ buồn vui” (Sơn Nam - Cùng bạn đọc - Lời tựa tập *Hoa trắng thoi cài trên áo tím*, NXB Văn học, 1/1995).

Ông từng tự bạch: “Năm 1943 tôi học trường tư Lê Bá Cang (Sài Gòn). Ăn cơm tháng, ở nhà trọ trên một ốc đảo đường Hàng Sanh (nay là Bạch Đằng) gần chùa Long Vân. Khi thức đêm học bài, tôi thấy và nghe hình tượng nhạc xe bò. Đêm nào đoàn xe bò ấy cũng lăn bánh ngang cửa thảo trang. Một thứ nhạc khô khan và thảm thiết, triền miên mà nức nở ngân vang từ những móng sắt vành xe. Tôi thao thức vì ghiền nghe nhạc xe bò, cố tìm những nét sống đẹp để tô điểm thành thơ. Hình ảnh một chiếc võng giăng dưới dạ xe chở phân rác, bốn móng bò mòn lẩn, chiếc roi tơ tả, ngọn đèn chong leo lét nhất là mái tóc phong trần luôn rối tung chính là những nét sống - trong một nếp sống nghèo mà đẹp - của người mẹ đánh xe bò. Tất cả là thơ và nhạc. Tôi đã ôm ghi được vú sữa của nguồn hứng cảm nhưng chắc hẳn chỉ ghi lại được một vài góc cạnh mà thôi. 14 năm sau, kể từ năm 1943, khi trở lại xóm chùa Long Vân, tôi không tìm được nhà trọ năm nào. Nhà tường mọc lên, người cũ đi mất, chết hoặc bị xua đuổi. Năm 1993, xóm chùa, xóm Hàng Sanh đã bị xoá mất. Người cũ mất hết. Chiếc xe bò chỉ còn trong ký ức.

Tình tang! Lốc cốc! Tang tình!
Nhạc vang hoà khúc viễn trình đắng cay
(*Nhạc xe bò*)

Bùi Giáng trong quyển *Đi vào cõi thơ* (NXB Ca Dao, 10/1969) viết: “Lành mạnh, thanh cao, vị tha và ái quốc - ông Thiều Sơn nói không sai một tấc một ly nào cả, khi giới thiệu thơ Kiên Giang. Ông Kiên Giang tuyệt nhiên không cầu kỳ, không giả tạo mà đạt tới chỗ sâu thẳm nhất trong linh hồn mọi người, một cách thuần nhiên.

...Quê Hương Thơ Ấu của Kiên Giang sẽ nằm trong Nước Việt như Kinh Thư nằm trong nước Tàu. Một Quê Hương bình dị thiết tha và hình như chúng ta đang đánh mất. Chỉ kêu gọi về trong những trận chiêm bao”.

Thơ Kiên Giang có nhiều câu phổ biến rộng rãi như:

***Ong bầu đậu đọt mù u
Lấy chông còng sớm tiếng ru còng buồn***

***Ngày mai đám cưới người ta
Cớ sao sơn nữ Phà Ca lại buồn***

***Đói lòng ăn nửa trái sim
Uống lưng bát nước đi tìm người thương***

Và trong bài thơ *Tiền và lá* ông đề: “Kính tặng thi sĩ Nguyễn Bính để nhớ ngày tá túc ở xóm biển Kiên Giang”, có lúc bị nhầm là thơ Nguyễn Bính. Bài thơ có những câu phảng phất tâm hồn chân quê cảm động:

***Bây giờ những buổi chiều êm
Tôi gom lá đốt, khói lên tận trời
Người mua đã bị mua rồi
Chợ đời họp một mình tôi... vui gì!***

Kiên Giang còn là soạn giả cải lương lừng danh cùng thời Năm Châu, Viễn Châu, Hà Triều Hoa Phượng, Quy Sắc... với nghệ danh Hà Huy Hà (*Áo cưới trước cổng chùa, Người vợ không bao giờ cưới...*). Ngoài ra ông là ký giả kịch trường cho nhiều tờ báo lớn ở Sài Gòn trước 1975 như Tiếng Chuông, Tiếng Dội, Lập Trường, Điện Tín, Tin Sáng..., tham gia phong trào ký giả ăn mày chống Mỹ - Thiệu ngày 10-10-1974. Chính vợ tuồng đầu tay của ông là Người vợ không bao giờ cưới đã tạo bệ phóng cho nghệ sĩ Thanh Nga đoạt giải Thanh Tâm, lên hàng ngôi sao trong giới cải lương. Ông lang thang rày đây mai đó, vẫn với bộ vó giang hồ, vai mang túi xách, đầu đội chiếc nón trắng ngã màu, cả đời lận đận với nghiệp thơ. Sống cuộc sống vất vả, lúc về hưu lui tới thường xuyên Ban Ái hữu Nghệ sĩ số 133 đường Cô Bắc, mở lớp dạy đàn ca tài tử miễn phí cho học sinh trường khiếm thị Nguyễn Đình Chiểu, thật đúng là hình ảnh kẻ sĩ hiếm hoi trong thời buổi kinh tế thị trường.

Nhắc đến thơ Kiên Giang nhiều người nhớ ngay đến bài thơ nổi tiếng là *Hoa trắng thổi cài trên áo tím*. Chị Hà Khánh Phương cho biết chị còn giữ bài thơ này in dưới dạng tờ bướm từ lúc 17 tuổi đến nay trên 40 năm. Nhạc sĩ Huỳnh Anh (con trai danh cầm Sáu Tưng) phổ nhạc, nhiều thế hệ ca sĩ hát bài này như Thanh Thúy, Hoàng Oanh, Giao Linh, Trường Thanh và Hồ Điệp ngâm nhiều lần trong chương trình tiếng thơ Mây Tàn do Kiên Giang phụ trách trên đài phát thanh Sài Gòn. Kiên Giang cho biết: “Đây là tâm tình người trai ngoại đạo đối với cô gái có đạo. Mỗi tình học trò tinh khiết, ngây thơ, không nhuộm bụi

trần. Năm 1944 tôi ở Cần Thơ học trường tư thục Nam Hưng, dốt toán nhưng giỏi luận chuyên làm bài giùm cho bạn cùng lớp, trong đó có NH. - cô bạn dễ thương thường mặc áo bà ba trắng, quần đen, mang guốc mộc. Có những buổi tan học leo đèo đi theo sau NH. đến tận nhà cô ở xóm nhà thờ. Cách mạng nổ ra, không có tiền đi đò về quê, NH. biết ý gửi cho, rồi đi kháng chiến, gặp người quen trong đội quân nhạc nhả: “Con Tám NH. vẫn chờ mày”. Năm 1955 tôi ghé ngang Cần Thơ, xin phép má của NH. tâm tình suốt đêm bên ánh đèn dầu Huê kỳ. Sau đó tôi nghe tin NH. lấy chồng có con đầu lòng đặt tên là tên ghép lại của tôi và NH. vì thế chồng cô biết rất ghen tức. Chính vì lý do này tôi đổi bốn câu kết bài thơ này, giống như tổng tiền mỗi tình học trò trình trắng. Kết trước là: “Xe tang đã khuất nẻo đời/Chuông nhà thờ khóc tiễn người ngàn thu/Từ nay tóc rũ khăn xô/Em cài hoa tím trên mồ người xưa” thành cái kết: “Lạy chúa! Con là người ngoại đạo/ Nhưng tin có chúa ở trên trời/Trong lòng con, giữa màu hoa trắng/Cứu rồi linh hồn con Chúa ơi!”... Năm 1999 hãng phim TFS Đài truyền hình thành phố Hồ Chí Minh có làm phim “Chiếc giỏ đời người” về sự nghiệp hoạt động văn nghệ của tôi, khi trở về Cần Thơ quay lại cảnh trường cũ, mới hay tin là NH. mất năm 1998. Tôi mua bó huệ trắng, ra thăm mộ NH. ở nghĩa trang Cái Su. Đúng là “Anh kết vòng hoa màu trắng lạnh/Từng cài trên áo tím ngây thơ/Hôm nay vẫn đoá hoa màu trắng/Anh kết tình tang gửi xuống mồ”.

Nguyễn Văn Thức trong tờ bướm “Vài nhận định về thơ và các nhà thơ ở thành phố Hồ Chí Minh” có đoạn nhận xét về Kiên Giang: “Một nhà thơ chỉ còn giao lưu với Câu lạc bộ thơ Quận là chính, *Hoa trắng thổi cài trên áo tím* nay chỉ còn là kỷ niệm. Đôi khi tôi thấy nhà thơ buồn như sương giá, lạnh quanh đời”. Tôi nghĩ một nhà thơ 76 tuổi, đời chỗ ở hơn chục lần, đấu tranh vì độc lập đất nước, làm thơ, soạn tuồng cải lương, viết báo tận tụy cống hiến cho đời, để lại nhiều câu thơ hay là một thành công về văn học, là một tâm gương sáng trong cuộc sống hôm nay. Nhà văn Sơn Nam tinh tế khi viết: “Một cuộc đời lặn lội, chẳng bao giờ khấm khá, về già làm chuyện ái hữu, tương tế, quả là thành đạt, không xấu hổ với đất nước. Đây là một người bạn cùng xóm, cùng làng, cùng xứ U Minh mà tôi lấy làm tự hào và thật lòng ca ngợi”.

Mới đây ngồi uống bia cùng ông ở quán cóc, trong một xóm lao động nghèo gần cầu Nhị Thiên Đường quận 8, ông bảo sắp bán nhà, giọng buồn buồn nặng trĩu tâm tư. Buổi chiều thành phố thường có những cơn mưa đông, gió giật mạnh, lạnh căm căm, thương Kiên Giang một đời tận tụy với thơ, với cuộc sống!

MỤC LỤC

1. Cầu tre

2. Chuyển tàu đời
3. Con đò Thủ Thiêm
4. Cô hàng bông cỏ
5. Cối khuya
6. Cốt trắng
7. Đau trong lòng
8. Đếm sao vô hình
9. Đêm thai nghén
10. Đồng tiền duyên
11. Đồng xu giấy chặm
12. Gió bắc hiu hiu
13. Hương nước mưa
14. Mai tôi đi rồi bà có buồn không
15. Màu hoa khoe sắc nắng Long Xuyên
16. Màu mực tím
17. Mây bóng chiều
18. Mới cưới
19. Người hùng thế hệ
20. Nhạc xe bò
21. Nửa con đường chữ S
22. Quán đình làng
23. Quán giữa đồng
24. Sa mạc trắng
25. Sàng gạo
26. Tà áo tím
27. Theo chân ngoại lượm trái mù u
28. Thửa lên ba
29. Tiếng ru ba miền
30. Tìm nắng trong đêm
31. Tình quê tình nước
32. Tóc thề xứ Huế
33. Tuổi tắm mưa
34. Xe trâu

CẦU TRE

(Gửi Thuý Nhiên và thân tặng những bạn đường đang sống quay cuồng giữa đô thành loạn vết xe ngựa và cát bụi, chắc không bao giờ hướng mặt về miền quê để mà sống lại với mỗi tình "cầu tre"...)

Ai ở làng quê
Đã từng qua nhịp,
Qua nhịp cầu tre;
Lặng nghe, lặng nghe
Tiếng hò tiếng hát
Dưới mái nhà tranh.

Àu ơ.... "Ví dầu cầu ván đóng đinh,
Cầu tre lắc lẻo, gập ghềnh khó đi.
Khó đi mượn chén ăn cơm,
Mượn ve mua rượu, mượn đèn kéo chơi".
Kéo lên: ọ é ò e....
Cầu tre lắc lẻo, cầu tre gập ghềnh.
Cầu tre một nhịp chênh vênh,
Bắc ngang dòng nước lênh đênh sóng bèo.
Cầu tre lắc lẻo, cheo leo,
Những đêm trăng xế, trăng treo đầu cầu.
Cầu tre soi bóng sông sâu,
Ánh trăng sóng nước đượm màu lung linh.
Cầu tre gối nhịp đất lành,
Nằm nghe tiếng hát, tâm tình quê hương.
Cầu tre làm chiếc đò ngang,
Nối đôi bờ đất đôi làng thương nhau.

Nhà anh ở kế bên cầu,
Nhà em ở cuối đầu cầu bên sông.
Bên sông cứ mỗi hừng đông,
Em ra vo gạo, bến sông bên cầu.
Anh vừa mở cổng thả trâu,
Thấy em, anh vội xé rào nhìn em.
Rồi qua cầu nói với em:
"Cô vo nếp anh thềm mùi xôi."
Vì anh, khi mới hừng trời,
Qua cầu, em biếu đĩa xôi muối mè.
Cầu tre lắc lẻo cầu tre,

Con đò chở tấm tình quê qua cầu....
Từ đây cứ mỗi mùa cau,
Anh qua cầu để bẻ cau cho nàng.
Khi nào trầu hút trầu khan,
Anh qua xin lá trầu vàng bên em.
Khi mùa cấy hái “đông ken”,
Ruộng anh em cấy, đất em anh cày.
Vần công lối xóm tiếp tay,
Kết tình lưu luyến gái trai đôi làng.
Đôi tim trang lúa nhịp nhàng,
Hoà theo nhịp sóng lúa vàng mênh mông.
Đôi lòng cách một dòng sông,
Tơ hồng chưa buộc, tơ lòng đã xe.
Cầu tre lắc lẻo cầu tre,
Duyên nghèo đậm thắm, tình quê nồng nàn.
Trong tình yêu nước, yêu làng,
Có tình chẵn gối, đá vàng lúa đôi.
Mẹ chàng cấy mỗi cấy mai,
Tặng quà lễ nói một đôi bông vàng.
Hai bên cô bác họ hàng,
Chọn ngày lễ cưới qua rằm tháng Giêng.
Bỗng rồi lửa cháy xóm giềng,
Cầu tre gãy nhịp gục nghiêng giữa dòng.
Lửa tràn lan cháy bên sông,
Máu pha nước mắt đỏ lòng trường giang.
Giặc tràn về bắt sống nàng,
.....
Thôi đành dập liễu vùi mai,
Bóng hồng gục giữa rừng người hung hăng.
Từ đây sông lạnh bóng trăng,
Nước như ngừng chảy sầu vương mối hờn.
Vườn xanh úa hết chồi non,
Cau khô, trầu héo chẳng còn nồng cay.
Đôi trâu bỏ dở vốc cày,
Lòng người lòng đất đắng cay nã nề.
Đêm đêm như vắng còn nghe,
Tiếng than khóc của cầu tre một mình:
“Ví dầu cầu ván đứt đình,
Cầu tre gãy nhịp, chung tình khóc nhau.
Cầu tre khóc một hôm nào,
Mẹ qua cầu bỏ trầu cau cho chàng.
Còn đâu mùi vị xôi vàng,

Buổi đầu trai gái đôi làng biết nhau.
Còn đâu những buổi thả trâu,
Đứng bên hàng trúc xé rào nhìn em.
Còn đâu mùa ruộng “đông ken”
Ruộng anh em cấy, đất em anh cày.
Còn đâu vị lá trầu cay,
Miếng cau dày trắng mà say miếng trầu.
Bây giờ quê cũ còn đâu,
Còn đâu người đẹp với cầu tre xưa.”

Chiều chiều gió thổi, gió đưa
Nhớ người một buổi chiều mưa lên đường.
Người lên đường ra lính.
Trong lòng và trên đầu súng,
Có hình ảnh nước Việt Nam.
Trong ấy có đôi làng thân mến,
Một dòng sông và đôi bến ngó nhau,
Một tình thương bắc một nhịp cầu,
Chìm sâu giữa đôi lòng trang lứa,
Thân yêu nhau từ thuở thanh bình.
Đến khi thời loạn đao binh....
Lòng còn chôn chặt khối tình đầu tiên.
Mai này trời lặng phong yên,
Bóng cờ tươi thắm ngự trên hoang tàn.
Anh sẽ về làng,
Về tận bên sông quê;
Anh bắc nhịp cầu quay,
Anh xây chân cầu sắt
Trên xác chiếc cầu tre,
Nối liền đôi bờ đất
Hàn lại vết thương đau.
Bến xưa dù đổi nhịp cầu,
Đất nghèo còn giữ lấy màu quê hương.
Dù cầu sắt nọ giàu sang,
Áo cầu rục rở phết vàng sơn son.
Dù sông cạn với núi mòn,
Trong hồn quê vẫn có hồn cầu tre.
Dù đời tham tướng bỏ xe,
Lòng anh lắng xuống niềm quê chân thành.
Dù đời mê bã hư danh,
Lòng quê bắc lại mối tình cầu tre.

Cầu tre ới hỡi cầu tre,
Cầu tre lắc lẻo, cầu tre chung tình...

Rạch Giá, thượng tuần tháng Chạp, 1953

Nguồn: Phạm Thanh, *Thi nhân Việt Nam hiện đại* (quyển hạ), NXB Xuân Thu tái bản, 1990

Chuyến Tàu Đời

Chuyến tàu đã chuyển bánh rồi
Xe qua từng trạm kéo còi biệt ly
Khói tàu vờ vẩn thành mây
Mối tình lưu khứ thoáng bay lên trời

Em tôi đứng giữa ga đời
Lần đầu tiên, khóc tiễn người đi xa
Xe qua cổng khuất nhà ga
Bánh nghiền gió bụi, nghiêng qua cõi lòng

Đôi con đường sắt song song
Chạy về một hướng mà không giao - đầu
Sân ga nằm nhớ con tàu
Tàu theo bóng sắt để sâu sân ga

Trường đời là bóng đường xa
Tình đời là chuyến tàu qua vệt vàng
Đắng cay là cát bụi đường
Lòng ta là một đám tang... không mờ

Thân tấm gầy guộc xác xơ
Chợ đời mấy kẻ bán mua làm giàu
Đời ta lỡ mấy chuyến tàu
Vì chưng vút bỏ công hầu sau lưng.

(Trên một chuyến tàu đêm tháng 6-61)

Con Đò Thủ Thiêm

(Để dâng tặng những bậc tiền nhân và những chiến sĩ vô danh đã đứng chống xâm lăng giữ gìn quốc gia dân tộc)

Thửa ấy anh là trai Bến Nghé,
Chăn trâu cắt cỏ xứ quê hiền.
Em là cô lái đò quê mẹ,
Nối nhịp cầu đôi bến Thủ Thiêm.

Giữa đêm mưa gió, trời giông bão,
Em quạt lửa lò hơi áo anh.
Tình chớm nở trong khoang đò nhỏ,
Lửa lò nhen nhúm mối duyên lành.

Bên ánh lửa lò, em gửi tặng
Hột tinh anh: hột bắp Biên Hoà.
Em gieo bắp giống trong lòng đất
Khi bắp trở cờ, tình nở hoa.

Nước ròng trong ngọn chảy ra,
Tình ta như đất phù sa quyện bờ.

Nhưng...
"Từ ngày quân Pháp kéo vô,
Nó giăng dây thép hoạ địa đồ nước Nam."
Sóng tàu đục nước trường giang.
Chân trời Bến Nghé phủ giăng mây mờ.
"Ai tham đồng bạc Con Cò
Bỏ cha bỏ mẹ theo phò Lang Sa."
Khi đàn cò trắng bay qua,
Đoàn người cắt cỏ đi xa tìm đồng.
Con cò nằm mỏi bên sông,
Trăng treo sào gậy, lặn trong khoang đò.
Bến sông đã tắt lửa lò,
Buồn thay là những chuyến đò tản cư.

Em còn nhớ đêm trăng vừa mọc,
Trăng mới mồng ba bén lưới liềm.
Em tiễn anh qua đò cứu nước,
Hẹn ngày quang đăng mới xe duyên.
Từ đây em khép lòng thôn nữ

Neo dò cãm hận bến Thủ Thiêm,
Trong khi phườg cướp nước cuồg điên,
Vò nát muôn hoa hồng trinh nữ.
Khi nút rượu "sâm banh" vừa nổ
Là tan nát đời hoa... mới nở
Súng gầm xao động nước trường giang,
Tóc xoã dài rũ rượi mảnh khăn tang
Rượu và máu chảy dài theo sợi tóc.
Còn đâu nữa hơi dừa dầu thơm phức,
U tóc huyền cô gái quê hương.

Giặc vào... lở bến trường giang,
Con dò chở xác ngập khoang hận thù.
Bắp non vẫn nướng lửa lò,
Đố ai ve được con dò Thủ Thiêm.

Nhưng vì đất nước và quê mẹ
Vì quê chồng... bờ bến Thủ Thiêm
Em đành ưng tên giặc cuồg điên.

.....
Nhưng áo cưới phất cao cờ lệnh,
Trái bắp non bồng hoá trái Lưu Cầu.
Đầu giặc rơi xây núi giữa cầu tàu
Lửa thuỷ công thay ngọn đèn hoa chúc.
Nhưng sau trận chiến... binh lửa tắt
Con dò cảm lạnh bến bờ xưa
Ai gọi dò?... nhưng cô lái thoi đưa
Bông gòn rơi trắng khăn sô,
Khóc cô lái đã xây mồ đáy sông.

Trên bến cũ, giặc xây phòng tuyến
Người qua dò đi giữa gai chông
Con dò đổi ván thay cong
Thay tình bờ bến, đổi lòng dò đưa.
Đò nay là gái giang hồ
Không đưa khách, chỉ mong chờ bướm ong.
Con dò chỉ đậu giữa sông,
Để cho ong bướm đậu trong khoang dò.
Bắp non thoi nướng lửa lò,
Nhuốc nơ thay những chuyến dò truy hoan.

Rồi đêm trăng mông ba vừa mọc,

Anh trở về Bến Nghé Thủ Thiêm,
Khoát nước sông giữ tà áo bụi
Bên sông cất tiếng gọi đò thêm:
"Hỡi cô lái đò bến Thủ Thiêm,
Cố nhân nay đã về tìm cố nhân."
Thế rồi một giọng hò khoan
Từ trong đáy nước vang ngân lên trời:
"Đò xưa đã nát ván rồi
Mà cô gái vẫn khóc người chinh phu."

Lần thứ nhứt chàng trai Bến Nghé
Nâng khăn lau giọt lệ đầu tiên.
Nhưng vì khói súng còn nghi ngút,
Chàng phải lìa xa bến Thủ Thiêm.

Từ đây trong khói sương đêm,
Con đò ma vẫn cất lên giọng hò:
"Bắp non vẫn nướng lửa lò,
Đố ai ve được con đò Thủ Thiêm."

Gia Định, 11-6-1958

Cô Hàng Bông Cỏ

Năm ngoái cùng sang đò Rạch Miễu
Sánh vai qua "bắc" dưới trăng tà;
Năm tay xuống bến như đôi trẻ
Chờ đợi nôn nao phút tới nhà.

Gió thổi, thổi tung đôi mái tóc
Em choàng khăn lụa, kiêu choàng hầu.
Gió không hôn được làn da mỏng,
Em đứng nhìn trăng như khẩn cầu.

Lúc đến giáo đường trong lễ nhứt
Trăng sao vũ trụ chứng tình duyên;
Thoáng nhìn nhân dáng như tơ liễu
Hồn mộng đan nhau lướn tóc huyền.

Sợ em vấp ngã khi qua bến

Anh nhẹ dịu em bước xuống đò.
Em nắm tay anh như cố bám
Trái tim thi sĩ, mối tình thơ.

"Bắc" vừa tách bến, em cười nụ
Chỉ rặng dừa khế bảo: "Bến Tre!
Quê mẹ bên sông râm bóng mát
Gốc dừa bám đất vững chân quê".

Ngày thơ em gánh hàng bông cỏ
Bán chợ Bang Tra khắp lối mòn
Ai cũng khen nước da trắng mịn
Cỏ đường quyến luyến gót chân thon.

Về xứ, em mua thuốc Mỏ Cà
Mua tôm nước bạc, rượu nồng cay.
Đãi chồng chợ búa về quê vợ,
Cát bụi đô thành bỏ lại đây.

Lâu lâu về tỉnh đi đò máy
Cùng thổi gió sông, ngắm nắng hồng.
Qua vịnh qua doi tìm bến mát
Neo hồn Lý Bạch giữa dòng sông.

Mùa cá tôm, hội hè sóng nước
Thả thuyền đuổi bắt sóng trường giang.
Sóng trôi, thuyền lướt theo không kịp
Làm vỡ hào quang, nát mảnh trăng.

Nửa đêm thuyền chở khảm khoang trăng
Chở tiếng chuông khuya, nhạc giáo đường.
Khác đạ, trái tim cùng máu đỏ,
Phật trời sẽ buộc mối tơ vương.

Năm sau qua "bắc", lòng đơn chiếc
Sao chuyến xe đò chạy quá nhanh
Nuốt vội quãng đường đầy kỷ niệm
Tóc xanh đã rối mộng xuân xanh.

Đò máy Bang Tra ngày mấy chuyến
Rước đưa hành khách lạ hay quen
Còi tàu nức nở kinh cầu nguyện

Như tiếng lòng anh tưởng nhớ em.

Về xứ dừa xanh tìm kỷ niệm
Lạnh lòng, lạnh gió, lạnh đường xe.
Người xưa bỏ xứ lên đô thị
Có thấu tình ta hỡi Bến Tre!

(Bến Tre, một mùa gió bắc)

Cối Khuya

Ngày con thơ dại
Mẹ thức suốt đêm
Một mình già mướn đóng thêm tiền trường
Chày khuya làm mỗi canh sương
Nặng từng nhịp mạnh mở đường chữ thơm.

Lửa ngấm cháy ruột củi cơm
Sương khuya đọng lá bầu non ngoài giàn.

Cơm củi cháy tàn
Mẹ còn đứng cối
Đèn khuya le lói
Soi bóng tre gầy.

Sương nhiều nên cá không bay
Mà sao vàng trán ướt đầy mồ hôi.

Gạo này mẹ già trắng tươi
Nửa mua giấy mực, nửa nuôi gia đình
Ngày mai con xuống tỉnh thành
Mang theo gạ gạo, chút tình mẹ quê.

Con nằm ngủ vạt giường tre
Lòng thơ trần trở lắng nghe nhịp chày.
Hé mền nhìn bóng cao gầy
Con thương thương quá, nhịp chày canh sương.

Nát rồi cối gạo quê hương
Từ ngày bỏ xứ lên đường tản cư
Trán nhăn cày nếp ưu tư
Đêm nay ngồi viết lá thư quê nghèo.

Ao xưa tản mát sóng bèo
Chân trời cũ, tiếng sáo diều im hơi
Ngước lên, mắt loạn bụi đời
Trời đen khói lửa, sáng ngời hoả châu.

Chày xưa cối cũ còn đâu
Còn đâu hạt gạo thơm mùi quê xưa.

Nửa đời con, mấy gió mưa
Công ơn trời biển con chưa đáp đền
Đêm nay gục khóc bên đèn
Làm thơ dâng mẹ trọn niềm cối khuya.

(Tết, 1967)

Cốt Trăng

Tục lệ quết bánh phồng đêm rằm tháng chạp không còn nữa ở làng quê. Đẹp biết mấy bàn tay trai làng lấm mồ hôi ướt tóc mai của cô gái trang lứa đứng cối chày đôi. Không còn ai cán mỏng vàng trắng trên chiếc bánh phồng sộp của tuổi thơ. Ánh trăng rằm vẫn đọng trong lòng cối cô đơn. Nhưng ánh vàng đã tan loãng trong mệnh mệnh, phải chăng đi tìm một chân dung mờ khuất.

Quết bánh phồng đêm rằm tháng chạp
Dòng sông lấp lánh, sóng băng khuâng.
Khi chày khua cối, làng xao xuyến,
Gọi chị Hằng Nga viếng xóm làng.

Xem đôi trai gái quết chày đôi
Giọt giọt mồ hôi ướt tóc mai
Anh vội nâng khăn lau trán mỏng
Cô em bẽn lẽn, giấu môi cười.

Bột nhuộm màu trắng bởi ánh vàng,
Hoà tan khi mẹ cán vàng trắng.
Trên nền bánh mỏng, trăng vàng ửng
Trăng sáng cuối năm, sáng cả làng.

Tàn trăng tháng chạp vào Nguyên Đán
Hết Tết ra giêng, em lấy chõng
Năm tới cũng ngày rằm tháng chạp

Cối trắng nhớ nhịp chày mờ cô.

Chỉ mình anh, chị Hằng thao thức
Một mình đứng cối đến trắng tà
Tiếp tay mẹ, cán trắng trên bánh
Vì bánh là trắng đến mọi nhà.

Năm năm sau, lại về quê cũ
Làng xóm không ai quết bánh phồng.
Cối lạnh đọng màu trắng tháng chạp
Ánh vàng trong cối toả mệnh mông.

Bánh chợ, đủ màu cay đắng mới,
Bánh phồng đời gọi bánh quê mùa.
Cối mòn, chày gãy nằm trong bếp
Mặt thối đời nhiều nổi nắng mưa.

(Tháng Chạp 2012)

Đau Trong Lòng

Vắng em sa mạc vào hồn
Lạc đà thay bước nổi buồn ngao du.
Vắng em trưa có sương mù,
Thư trang lạnh ngắt lời thư nhạt tình.
Hỏi người vào buổi trăng trinh
Trái tim có mấy bóng hình trong mơ.

Dại khờ là kẻ làm thơ
Từ lâu nuôi mộng, bây giờ ghen đau!
Đã yêu trao trọn cho nhau
Mà người lừa đảo nói câu đưa đò.

Đường tình cát bụi mịt mờ,
Trong lâu mộng ngọc có mờ thanh lâu
Trần ai hề bã công hầu,
Mơ khanh tướng, bước qua cầu phù hoa.

Nàng đi vay mượn hồn ta,
Điểm trang hư vọng bước qua xác gầy.

Làn môi đôi mắt gót giày
Moi tim, nọ tuỷ xác này héo khô.

Nàng chê thi sĩ dại khờ,
Làm thơ đổi gạo bao giờ giàu sang.
Những thằng thi sĩ lang thang
Trọn đời vào mộng tiêu hoang kiếp đời.

Còn gì xét lại người ơi
Trái tim rách nát ngàn bài thơ đau
Từ ngàn xưa cho đến ngàn sau
Bao giờ thi sĩ hết đau trong lòng.

Đếm Sao Vô Hình

Ngày chúng mình yêu nhau
Mắt anh là vì sao
Mở rộng vùng chiêm bao
Cho tình em lấp lánh

Em thích hôn mắt anh
Rồi bảo: "Đây trời xanh
Cho hồn em trú ẩn
Trong vùng mát thơm lành".

Những đêm trời sáng sao
Mình thích ra bờ ao
Áp đầu nhìn một hướng
Hồn cùng bay lên cao.

Ngoéo tay mình giao ước
Ai đếm hết sao trời
Sẽ được hôn trong mắt
(Người nào thua cuộc chơi)

Anh đếm một hai ba
(Không kể ánh sao sa)
Bốn năm rồi sáu bảy

Sao tiếp sao hằng hà.

Khi đếm sao anh dặn
Đừng đếm sao Ngân Hà
(Những vì sao tan vỡ)
Làm Ngưu-Chức lìa xa.

Một trăm, ngàn vì sao
Vì sao thấp hay cao
Vì sao mờ hay tỏ
Đều đẹp tình ly tao.

Đếm hoài không hết số
Vì vòm trời bao la
Nên tình thơ man mác
Sao nở... trời cần hoa.

Đôi mươi năm sau nữa
Cuộc sống cướp ngày xanh
Mắt anh mờ ánh lửa
Vì thao thức tàn canh.

Em vẫn hôn mắt anh
Vớ chuỗi hôn nồng cháy
Khẽ nói: "Trời vẫn xanh
Trong trái tim tinh anh".

Sao trời dầu tắt lặn
Nhưng ánh sao ân tình.
Vẫn sáng đẹp bình minh
Khi tình ta gắn bó

Thời chiến trời hết xanh
Vì màu đen khói loạn
Dải Ngân Hà tan nhanh
Sao trời rơi tan tành.

Đêm trắng, đi ngủ sớm
Không dám đứng bờ ao.

Sánh vai ngảm trời cao
Tàn ròi trăng thơ ấu

Hãy đếm trong ánh mắt
Hằng hà sao vô hình
Để em tơ ôm ấp
Hương tuổi thời băng trinh.

Đêm Thai Nghén

Qua rồi, biết bao đêm không ngủ
Ta khóc trong lòng giấy tả tơi
Bằng óc, bằng tim, bằng cảm hứng
Để ghi chép lại vụn trang đời.

Thao thức là giờ đau quặn thắt
Là giờ thai nghén của tâm hồn
Ôi! thần thánh, phút, giây thai nghén
Hỡi trang giấy trắng hỡi tâm hồn.

Hãy sống triền miên bên giấc ngủ
Mỉm cười trong bóng tối thâm u.
Cười trong rau cỏ, khi thai nghén,
Mà bút cuồn đau vẫn hẹn hò.

Kẻ tuyệt vọng chỉ là xác chết
Những lời hoa gấm thuốc hồi sinh
Hãy ghi ôm lấy đời hoa mộng
Hỡi kẻ bơ vơ kẻ tuyệt tình.

Mực chảy mở đường cho thể hệ
Là bao giọt máu tự buồng tim
Xác gầy nhưng dạ bằng gang thép
Trên huyết đầu lâu, ta đắp nền.

Bao giờ hộc máu trên trang giấy
Gần tàn hơi, bút vẫn nở hoa
Trong tác phẩm ta gieo sự sống
Cái còn sống mãi vẫn là ta.

Qua rồi biết bao đêm không ngủ

Bạn ở phố nghèo, ngõ hẻm sâu.
Bạn ở lầu cao, hay gác trọ
Đêm này vậy bút đón chào nhau.

Gặp nhau rồi, giữa đêm thai nghén
Dầu lạ hay quen, dầu kẻ thù
Hãy vậy bút cùn, tung giấy mực
Tìm nhau trong bóng tối thiên thu.

Đồng Tiền Duyên

Chưa chồng ôm má ngủ đi em
Cứ ngỡ còn thơ dưới mái thềm
Thuở mới lên mười ăn nước đá
Cười duyên má núng đủ hai tiền.

Người chị thấy em mình ngộ nghĩnh
Bảo rằng: “Cô Út có hai tiền
Hãy cho chị đổi hai đồng bạc
Có lấy hai đồng đổi chút duyên?”

Em mắc cỡ chạy ôm siết mẹ
Đôi bàn tay nhỏ bụm đồng tiền
Giả vờ ngáy ngủ nhưng không ngủ
Khúc khích cười trong áo mẹ hiền.

Năm nào vào tuổi xuân đôi chín
Em vẫn còn ôm mẹ ngủ say
Nuối tiếc cái thời ăn nước đá
Lòng còn ấp ủ mộng thơ ngây.

Hãy siết mẹ đi và siết nữa
Vì không lâu nữa độ vài năm
Gối tay chồng thế tay người mẹ
Ru mộng hồn vào giấc ái ân.

Ai mở vòng tay kẻ gối phượng
Diu em vào mộng giữa trường đời.
- Em ơi ngày ấy bao lâu nữa
- Anh muốn nàng thơ chậm trả lời.

Hãy để đồng tiền tròn má núng
Cho anh hôn lén cứ làm thơ

- Ngày nào có kẻ giàu xin cướp
Anh mất tiền duyên hết ước mơ.

(28-12-63)

Đồng Xu Giấy Chặm

Lòng trang vở mới ôi tình anh
Nét mực tím ngời màu tuổi xanh
Em viết vào đây ngàn mộng ngọc
Chưa lần nào lén viết thư tình

Ôi đẹp làm sao giây phút ấy
Từ khi cô giáo tập em đồ
Không kê giấy chặm em vô ý
Để dấu tay lem vở học trò

Mồ hôi ươn ướt ốc tay tròn
In dấu lem nhòa trang giấy thơm
Cô bảo: "Hoa tay em xấu quá
Xoè tay cô khẻ thế roi đòn"

Cô khẻ tay em, cô khẻ nhẹ
Em xoa tay, anh cũng xoa tay
Nổi đau da thịt, anh đau thế
Mà nổi lòng đau, ai thế đây

Anh nhịn ăn mua tờ giấy chặm
Tặng cô bạn nhỏ lót kê tay
Em mừng nước mắt rơi trên giấy
- Tiếng hát nô đùa ôi đắm say

Mực hết lem nhòa trang vở cũ
Cô khen: "Trò nhỏ có hoa tay
Nét đồ khép nép như con gái"
- Hoa trắng ngoài sân đã nở đầy

Trống trường hai buổi điểm thời gian
Em đợi khi trường đổ trống tan
Em trả đồng xu mua giấy chặm

- Chiều rồi hoa trắng rụng đầy sân

Sau ngày ra tỉnh xa trường cũ
Trang vở ngày xanh xếp lại rồi
Bông điệp úa nhàu chôn xác bướm
Đồng xu anh giữ, nhớ thương hoài...

Thế rồi từ độ ra trường lớn
Em lấy chồng, anh mới viết văn
- Xứ Huế xa vời, tàu chuyển bánh
Ga đời anh đứng khóc ly tan

Người cũ theo chồng ra xứ Huế
Đồng xu kỷ niệm vẫn còn đây
Em đem tiền bạc đền ơn nghĩa
(Mười mấy năm rồi, anh mới hay)

Gõ đồng xu nhẹ trên đường sắt
Nghe nức nở lên nhạc tiễn hành
Tàu chạy xa rồi, thôi đã hết
Đồng xu giấy chặm, chuyện ngày xanh

(Huế - 62)

GIÓ BẮT HIU HIU

Ngày xưa mới học chữ a, bê
Con bỏ mái thềm, xa bóng quê
Ở trọ nhà người nơi Rạch Giá,
Cái đầu hớt tóc kiểu "ca-rê".

Quá giang ghe lúa ra trường tỉnh
Phải trả công người: tát nước ghe;
Ngủ đứng như tù trong khám tối
Học trò nghèo sớm tập làm thuê.

Hay ghét nhà giàu từ độ ấy
Lớn lên tôi định lên Tà Lơn;
Học bùa, học võ đi ăn cướp
Có lẽ đời mình đỡ khổ hơn.

Mỗi độ bãi trường, kỳ lễ lớn
Tôi dành tiền bỏ ống ngày thơ
Mua văn kiếm hiệp và ma quái
Để học cái nghề tôi ước mơ.

Trong trường tụ tập năm ba đứa
Giả bộ chia phe cướp chủ nhà
Sào huyết: vườn xoài hay giếng nước
Múa roi trâu thế chiếc roi da.

Bắt chủ nhà trói gô thúc ké
Tổng tiền nhả tập với cò thơ.
Đem tiền cướp cho người nghèo khó
Thơ mộng thay đảng cướp học trò!

Ba tôi hay chuyện con ăn cướp
Đánh mấy trận đòn, cột gốc me
"Ăn cướp đâu bằng làm chủ quận
Học làm quan khỏi phải lo nghèo".

Từ đó tôi không còn đánh cướp
Chẳng thèm nuôi giấc mộng làm quan
Vừa lên lớp nhất, làm văn sĩ
Vừa tập làm thơ, vừa viết văn.

Vừa mới ra trường đi dạy học
Thôi dạy làm thơ nên trắng tay
Đời viết văn như manh lá rách
Nước sông gạo chợ, ngày qua ngày.

Bãi trường tỉnh, đầu mùa xuân cũ
Con nắm tay Ba xuống bến tàu.
Đầu hót "ca-rê" vừa mọc tóc
Nghe hơi gió bắc lạnh da đầu.

Đáp tàu khói, về quê ăn tết
Gió bắc đầu mùa gợn sóng đêm.
Ôm ổ bánh mì làm gối nhỏ
Đem về cho mẹ với cho em.

Quê hương chìm khuất chân trời lửa
Ba bốn năm, không về cố hương.

Rồi một chiều mưa, dây thép đến
Mới hay cha chết ở trong làng.

Theo chuyến xe đò về tới xứ
Người ta đã khép áo quan rồi
Mẹ không vuốt mặt cha lần chót
Con cháu còn xa mấy dặm đời.

Mấy em gái có chồng xa xứ
Đứa ở Bạc Liêu, đứa Vũng Tàu
Con cái đùm đê, cơm áo chợ
Muốn về xóm cũ, chắc còn lâu.

Mẹ già goá bụa sầu con cái
Nay trọ nhà đèn, mai bến xe.
Nấu rượu nếp than, làm bánh khéo
Lo cho thẳng út chuyện gia thê.

Bây giờ kỷ niệm còn đâu nữa
Từ lúc lìa quê bỏ bến tàu
Bỏ mộ cha nằm vùng đất biển
Hiu hiu gió bắc tiếng còi sầu.

Từ lúc tản cư, rời Xẻo Đước
Con sông Cái Lớn, lục bình trôi
Bến vàm Cái Nước, tàu thoi ghé
Hồi mỡ điểm canh... tiếng thở dài.

Nhớ ngày cha mới lìa quê nội
Bơi chiếc xuồng con đến xứ người.
Kinh Xáng mới đào, Tây chiếm đất
Cha đi lập nghiệp giữa đồng khơi.

Phát mướn cày thuê, mua lúa giống
Trăng rừng soi lạnh nẻo khai hoang.
Cày sương, cha thức theo gà gáy
Quần vải hột dền bạc gió sương.

Mấy mùa làm ruộng nghèo xơ xác
Lúa hột vào kho lằm chủ điền.
Mướn đất thôi đành ăn lúa lép
Mùa khô bứt choại kiếm thêm tiền.

Nửa đời sự nghiệp còn tay trắng
Chưa trả ơn, cha đã chết rồi
Bóng núi Thái Sơn cao chót vót
Hồn cha phảng phất tận mây trời.

Đêm 21-2-67

HƯƠNG NƯỚC MƯA

Trời đang đứng bóng trưa gay gắt
Anh ghé nhà em xin nước mưa
Ngõ lạc Đào Nguyên hay Thượng Uyển
Khi bông sứ nở hội đương mùa.

Uống nước trời mưa anh những tưởng
Uống mùi hương tóc gái thơ ngây
Nước trong veo quá, không men rượu
Mới uống lòng đã ngây ngất say.

Gió thổi tóc bay hương phảng phất
Giả vờ anh gọi: "Nước mưa thơm"
Hương xông từ tóc lên da thịt
Vị má hồng chưa có dấu hôn.

Vuốt tóc liếc nhìn như bẽn lẽn
Môi cười nửa nụ trách người quen
"Cái anh thi sĩ đa tình quá
Uống nước no rồi chọc ghẹo em".

Cổng đã khép rồi bông sứ rụng
Anh lên đường giữa nắng ban trưa
Lòng còn say ngất dư hương cũ
Hương tóc hay là hương nước mưa.

MAI TÔI ĐI RỒI BÀ CÓ BUỒN KHÔNG

Để tưởng nhớ anh Lê Thương từ một câu nói trên giường bệnh trong những ngày sau cùng trước mặt chị Lê Thương: "Mai tôi đi rồi, bà có buồn không?". Kính tặng chị Lê Thương ghi dấu đêm thao thức với nhạc sĩ Lê Thương

20/9/1996, để chị còn nghe vắng vắng bên tai câu nói: "Mai tôi đi rồi, bà có buồn không?"

"Mai tôi đi rồi, bà có buồn không?"
Lời nói êm, sâu nặng nghĩa vợ chồng
Người nhạc sĩ trước phút giây hấp hối
Tám chữ buồn - Dòng nhạc chảy mênh mông
"Mai tôi đi rồi, bà có buồn không?"
Buồn chớ, buồn suốt một đời goá bụa
Nỗi đau nào bằng nỗi vợ xa chồng
Đừng nói anh ơi! Để bớt đau lòng
Hãy giữ nụ cười mang vào nỗi nhớ
Mong anh bình thản như đang viết nhạc
Bản nhạc buồn dù ray rứt dư âm
Không nói ra bởi giấu nỗi buồn ngầm
Ký ức vợ chồng viết ngàn điệp khúc
"Mai tôi đi rồi, bà có buồn không?"
Đừng nói thêm để em bớt đau lòng
Lo cho anh đến phút ngừng hơi thở
Nửa thế kỷ tình yêu mấy mặn nồng
Âm nhạc vô cùng nỗi đau vô tận
Từ thú đau thương nước nở cung đàn
Mặc thời gian chồng chất tuổi phong trần
Tình vẫn thanh xuân dù phai màu tóc
Khóc trong tiếng cười, cười trong tiếng khóc
Lá mùa đông vàng rụng nỗi mùa xuân
Ba trăm nhạc phẩm: gia tài để lại
Nhạc sống đượi vàng ngọc cũng tiêu tan
Em không hoá đá dù anh khuất núi
Vi tượng hình anh dựng giữa tim em
Chồng nhạc cũ, em kê đầu làm gối
Sẽ gặp anh trong giấc mộng từng đêm.

Viện điều dưỡng
Đêm 19 rạng 20/9/1996

MÀU HOA KHOE SẮC NẮNG LONG XUYÊN

*Riêng tặng Tạ Minh Hiếu
Bạn láng giềng đối diện ở đường Tú Xương*

Hoa thơm hương dễ phôi pha
Hoa khoe sắc mới là hoa chung tình

Kỳ vọng Tạ Minh Hiếu giữ gìn vun tưới mãi "Màu hoa khoe sắc nắng Long Xuyên"

Mến chúc gia đình hạnh phúc, sung túc, các cháu học giỏi, đều thành đạt

MÀU HOA
KHOE ✓
SẮC NANG
LONG XUYỀN

Riêng tặng TẠ MINH HIẾU
Ban làng giếng dơi diên
Ở đường TÁ XƯƠNG

Hoa thơm kiêng dễ phôi pha
Hoa khoe sắc mới là hoa chung tẻ

Kỷ vọng Tạ Minh Hiếu gửi gắm vào thời
màu "MÀU HOA KHOE SẮC NANG LONG XUYỀN"

Mến chúc gia đình hạnh phúc, sung túc
Cái chầu hội giời, đều thành đạt

Kiên Giang Hà Huy Hà
Ban làng giếng dơi

Bút tích bài thơ của Kiên Giang

MÀU MỰC TÍM

*Mực tím phai rồi anh vẫn nhớ
Mùa hoa đẹp nở, mộng ngày xanh*

KG

Tôi đã tương tư màu mực tím
Từng ngày mới viết chữ A, B
Cong queo dòng bút tình thơ dại
Chữ nghĩa đẹp trong nét vụn vè.

Mỗi lần trái mồng tơ chín
Anh hái làm mực tím
Tặng cô bạn nữa ve bầu
Cô đem mực tím nhuộm màu áo thơ.

Từ ngày nhuộm áo màu tím tím
Bè bạn gặp em ở cổng trường
Thường gọi: Này cô em áo tím
Cho anh nhuộm mực viết văn chương.

Mỗi lần tan học tung tăng bước
Em đụt mưa chiều trú nắng trưa
Dưới lá mồng tơ râm bóng mát
Ngồi nghe mẹ kể chuyện đời xưa.

Mẹ nghèo chăm bón vòng khoai tím
Hái lá mồng tơ bán chợ làng
Đổi gạo mua đèn cùng giấy mực
Nuôi con ăn học, mấy năm trường.

Từ lúc em vào trường áo tím
Riêng anh thi học rớt trường tư
Khác trường, khác lớp, tình chưa ngỏ
Ký ức ngày xanh... lớp bụi mù.

Mẹ không phiền trách anh thi rớt
Nhưng thoáng nét buồn trong mắt sâu
Vẫn bán lá khoai mua giấy mực
Nuôi con chờ đợi mùa thi sau.

Để tự trách mình anh cạo trọc
Học trò thi rớt hoá nhà sư
Đèn chong từ đó soi trang sách
Chữ nghĩa tương tư mắt học trò.

Sợ lỡ mùa thi mẹ lại già
Gánh hàng oằn nặng, quãng đường xa
Bóng chiều nghiêng xế trên lưng mẹ
Con học đợi ngày chiếm thủ khoa.

Bên song cửa sổ ngôi nhà cũ
Khi mẹ gánh hàng họp chợ đông
Con ngỡ trong hồn, hoa phượng nở
Đẹp thay trang sách dưới đèn chong.

Sương khuya rơi ướt cánh đồng
Ướt vai áo mẹ, ướt lòng sách đêm
Trăng mờ sáng tựa hoa đèn
Mẹ lo cơm áo, con tìm công danh.

Mùa thi ấy con vừa thi đỗ
Thì bóng từ thân đã khuất rồi
Ai đẩy xe tang chầm chậm lại
Chờ hoa phượng rụng phủ quan tài.

Mẹ buông gánh nợ đời đi vội
Cát bụi quay cuồng theo bánh xe
Ví biết mẹ già sao mất sớm
Con tìm danh vọng để làm chi!

Mây Tần từ đó thành mây trắng
Con ngỡ mây tan: tóc mẹ hiền
Ngước mắt nhìn mây con vẫn ngỡ
Mẹ mình họp chợ chốn cung tiên.

MÂY BÓNG CHIỀU

Còn mảnh đất nào không ngập máu
Còn lòng người Việt nào không đau!
Còn cây nào chẳng trơ cành lá
Còn vết thương nào chưa vá khâu

Còn khói hương nào chẳng vút bay
Còn thân nào chẳng cụt chân tay
Còn bông nào trắng để làm mây
Còn mắt nào mù xông khói cay

MỚI CƯỚI

(Để gửi những tâm hồn đoạ lạc khi biết hướng về ngưỡng cửa gia đình)

Nàng ngõ vợ chồng như mới cưới

KG

Thành đô đêm ấy... trời mưa lớn...

Tơ lạnh giăng sâu xóm ngoại ô.

- Có một linh hồn say đoạ lạc

Trở về hốc hác giữa cơn mưa.

Nghiêng nghiêng chiếc bóng xô phen cửa,

Rón rón vào trong: bóng tối dày.

Tóc rối còn tanh mùi phấn rữa,

Mặt người úp xuống giữa bàn tay.

Người ấy khoát rèm nhìn chiếu lạnh:

- Kia người vợ yếu ngủ mê say,

Đôi tay thon nhỏ kê làm gối,

Hai đứa con gầy nằm rải tay.

Thấy chằng con bú trong cơn ngủ,

Nút mạnh đôi bầu vú héo hon.

- Ai biết mẹ gầy trong giấc ngủ,

Vẫn sang dòng máu để nuôi con.

Người chồng đau xót khi nhìn vợ:

Một xác gầy mòn như xác ma!

Khi vắt teo... đôi bầu sữa máu,

Ru cho con ngủ giấc yên hoà.

Tay run kéo vội manh chăn rách

Đắp vội lên mình ba mẹ con;

Cả một nguồn thương như rủ xuống

Trong niềm hối hận... giữa tâm hồn.

Ai nữ cuồng say theo phấn bướm,

Đắm hồn sâu mộng giữa men cay...

Khi con thiếu sữa, cơm lưng chén,

Nhan sắc vợ nhà phải úa phai!

Tô Thị ngàn xưa vang bóng cũ,

Thương chồng hoá đá đứng trông chồng...

Nhưng trong lòng đá... lòng sương phụ
Vẫn nhịp điệu hoà... nhịp thuỷ chung!

Từ đây em ơi hồn đọa lạc
Quay về phía cũ mái lều xưa.
Em thôi vò võ sầu Tô Thị,
Thôi hát bài ca "Núi Vọng Phu".

Ngủ đi em nhé, hiền thê hỡi!
Anh muốn biến thành tiếng hát ru,
Hay tiếng võng đưa, cùng điệu nhạc,
Để cho con, vợ ngủ say sưa.

Vuốt nhẹ bàn tay lên tóc rối
Lòng yêu dào dạt ý tình mơ.
- Vợ hiền nào khác hoa khôi đẹp
Nở trước lòng ai chẳng có mùa.

Nàng trong thao thức vờ say ngủ
Để lắng nghe chồng thương vợ con.
Nàng ngỡ vợ chồng như mới cưới...
Đêm nay mới thật đêm tân hôn.

Mưa cứ mưa dầm trong ngõ tối
Đèn chong bóng rục ánh trăng sao;
Phải chăng bạch lạp... đêm hoa chúc
Mừng cuộc hôn nhân mới bắt đầu.

1956

NGƯỜI HÙNG THỂ HỆ

Tuổi hai mươi lòng hai mươi,
Là bông lúa mới là trời bình minh

Vì sao sáng chiếu mắt long lanh,
Ưa sống lên màu mái tóc xanh.
Ngõ hẻm, xóm nghèo đầy bóng tối,
Với ta vẫn đẹp chứa chan tình.

Một thân hình đẹp nhưng không đẹp,
Nếu thiếu tâm hồn, thiếu trái tim.
Nào khác phường túi cơm giá áo,
Cuộc đời ngưng đọng giữa bùn đen.

Người hùng không phải bằng gươm súng,
Xây dựng nên đời bằng máu xương...
- Sáng tạo bằng tim bằng não tuỷ,
Cuộc đời vẫn đẹp vẫn lên hương.

Bắp thịt dù cằn teo dáng đẹp,
Song già vẫn thẳng tuổi hai mươi.
Trên đường ta hát bài "Yêu Sống",
Tiếng hát rung rinh cả mặt trời.

Người hùng thế hệ: người trai Việt,
Không chỉ hùng bằng xác thịt thôi.
Bằng cả tâm hồn và khối óc.
Người hùng thế hệ Việt Nam ơi!

1956

NHẠC XE BÒ

Đêm xưa trăng mới đứng đầu
Đoàn xe bò đã qua cầu Hàng Sanh.
Nhạc xe bò rộn âm thanh
Khô khan mà thảm, mong manh mà sầu.
Bánh xe lốc cốc
Lên dốc đầu cầu

Bài thơ nghèo khổ mở đầu giao duyên
Trăng mờ trăng cũng sáng lên
Để nghe đất vọng tiếng rên xe bò
Đường khuya heo hút xa mờ
Cây cằn gục khóc giữa mồ mông lung
Qua vòm bóng tối chập chùng
Cổ xe chở nặng rêm lòng đường khuya
Tình thơ ý nhạc lê thê
Móng bò phân nhịp, vành xe hoà đàn.
Tình tang! Lốc cốc! Tình tang

Đời nghèo lặn mãi theo đường vết xe
Đi về một nẻo đi về
Mòn bao vòng sắt, nỗi nghèo không tan
Hò xang! Lốc cốc! Hò xang
Nhịp roi mẹ hát cho tan nỗi sầu
Sầu vì đâu
Hận vì đâu
Chỉ trời với ánh trăng thấu thấu tình
Đêm nay thức suốt tàn canh
Một mình mẹ kể, một mình con nghe
- Lâu rồi mẹ phải đánh xe
Sớm hôm chở mướn kéo thuê kiếm tiền
Đời nghèo vất vả, lênh đênh
Khi chìm khi nổi cũng trên xe bò
Mái nhà là dạ xe bò ấy
Rường cột chính là đôi bánh xe
Chiếc võng tòn ten giăng dưới dạ
Vật, người quẩn quít một nhà xe.

Xe lặn chiếc võng nhịp như đu
Vành sắt trầm ngân phổ tiếng ru
Con ngủ say nồng trong sóng nhạc
Nhạc xe nức nở điệu du cư

Ầu ơ...
Ru con sẵn nhạc xe bò
Ru con sẵn tiếng chuông chùa buồn tênh.

Mai này con lớn khôn lên
Nhớ rằng: Cha bị giặc điên cầm tù
Nhớ thù con phải trả thù
Vì đâu?... mẹ đánh xe bò... thế cha
Đêm đêm ôm bóng trăng tà
Cổ xe lưu động, mái nhà lang thang.

Mẹ còn nhớ những năm đồ khổ
Cổ xe bò thành cổ xe tang
Chở thầy đem gởi nghĩa trang
Kiếm tiền tang khó mua nhang cúng chông
Những năm ly loạn bênh bồng
Lòng xe chở nặng những lòng tản cư.

Bánh xe lốc cốc
Xuống dốc đầu cầu
Chuông "Long Vân Tự" nguyện cầu xót xa
Giận đời ly loạn
Máu chảy đầm đề
Cột khăn tang trắng
Mẹ dựng cờ xe
Giữa lòng khăn trắng, mẹ đề chữ tang
Tang cha, mẹ quấn trên đầu võng
Để nhắc cho con một mối thù
Tang chồng, mẹ đội trên đầu
Cho màu tóc bạc tiếp màu khăn tang.

Xe từng qua vạt dốc đường
Mà đời mẹ, dốc đoạn trường chưa qua
Mắt loà vì ngóng đường xa
Giọng khàn vì hát bài ca "độc hành"
Tình tang! Lốc Cốc! Tang tình!
Nhạc vang hoà khúc viển trành đặng cay.

Lòng đường là phím là dây
Bánh xe là mấy ngón tay gảy đàn.

Bánh xe nghiêng dốc... cung trầm
Đường ngân vang tiếng dương cầm du dương
Đời nghèo khởi sắc lên hương
Triền miên trong nhạc vãn vương xe bò
Buồn thay! Tiếng vọng chuông chùa
Lắng sâu! Tiếng võng, câu hò, lời ru
Hỡi người mẹ của Ngàn Thu
Đời con quý nhất "bài thơ xe bò".

(Hàng Sanh, đêm 25-5-57)

NỬA CON ĐƯỜNG CHỮ S

Tôi đã đi nửa con đường chữ S,
Theo vòng cung chiếc gánh Trường Sơn
Dẫn dẫn chân chưa qua vạt nẻo mòn
Nhưng lòng vẫn mến thương miền sỏi đá
Đêm Bồng Sơn ngủ trần nơi quán lá

Ngóng nhìn trăng Bình Định úa phai màu
Nửa khuya, xe đò ghé Sông Cầu
Ăn Bánh phu thê nhớ hương mùa cưới
Trưa Tam Quan bóng dừa thêu nắng chói
Mà tưởng lầm bóng mát Miền Nam
Ghé Qui Nhơn, lòng hoài niệm thi nhân
Hàn Mặc Tử nằm vũng trăng ói máu
Qua Trà Khúc đêm trăng mười sáu
Nghe nước lên theo xe gió hoà ca.

Ngọt ngào thay hương cốm mạch nha
Uống nước trà Blao làm thơ lưu tặng
Qua bến Hàn Giang chào mừng Đà Nẵng
Luyện màu đá trắng Ngủ Hành Sơn
Đèo Hải Vân mây khói chập chờn
Xe lên dốc trên đầu sóng bạc
Đêm Lăng Cô: bức tranh Thủy mặc
Nét đan thanh bàng bạc khói lam chiều
Màu xanh Bạch Mã tịch liêu
Quyện hồn Lưu Nguyễn bay về ngàn xưa.

Đến nơi rồi Huế đẹp Huế thơ
Núi Ngự trần trường phơi bông đảo
Dòng sông Hương ngủ say đêm diễm ảo
Con đò khuya lơ lững giữa vời
Cô gái Huế tóc dài nghiêng nón nhỏ
Lời giao duyên úp mở giọng Liêu Trai
Cố Đô ơi hãy thao thức suốt đêm dài
Nghe xương cốt cựa mình trong đáy mộ

Một thời đại mấy triều vua sụp đổ
Còn sót gì trong dạ đất nâu
Còn sót gì trong đáy mồ sâu
Còn đâu tiếng tung hô vạn tuế
Thành nội xưa nơi hội hè trùng đế
Dấu chân bò dẫm nát sân rồng
Chuông Từ Đàm tan biến giữa hư không
Chùa Thiên Mụ vút cao soi bóng lạnh

Thăm Quảng Trị khi mưa mùa chưa tạnh
Bến sông Hàn rêu đặc cạn lòng sông
Quảng Trị buồn vào giấc ngủ đêm đông
Vớ thành quách điêu tàn phơi gạch nát
Đường ra Hiền Lương mịt mù gió cát
Đôi lá cờ phơ phất đôi bờ sông
Tôi đến đây nhìn nước chảy một dòng
Màu xanh đỏ phân nhịp cầu vĩ tuyến
Gót độc hành đến đây nửa chuyến
Nửa con đường chữ S dứt nơi đây
Gió không lên cờ chẳng buồn bay
Cho tê tái đất trời bở ngỡ
Trở lại sông Hàn nằm bến gió
Thức trắng đêm cùng cây cỏ rông rêu
Tôi nằm nghe tiếng khóc giữa cô liêu
Làm nhức nhối hồn đau rên rỉ
Sáng hôm sau xa rời Quảng Trị
Viết bài thơ nửa chuyến độc hành
Chép vào trang lưu bút ngày xanh
Đôi vắn ý chân thành mà ray rức...

QUÁN ĐÌNH LÀNG

(Để ghi lại hình ảnh nhà trường qua hình ảnh một quán đình làng)

Cây đa trốc gốc,
Đè nóc đình làng.
Cắm hờn quân giặc hung tàn,
Làm cho cây ngã, đình làng vẹo xiêu.
Đa tàn, quán đổ điêu hiu,
Bao nhiêu lá rụng, bấy nhiêu điêu tàn!
Còn đâu túp quán đình làng,
Có cô quán nhỏ bán hàng hữu duyên.
Còn đâu những buổi kỳ yên,
Đèn lồng cờ phướn treo trên cổng đình.
Còn đâu những mối duyên tình,
Hẹn hò mỗi độ cúng đình kỳ yên.

Cây đa trốc gốc,
Thợ mộc đang cưa.

Cửa làm mấy khúc,
Nước mắt mấy hàng!
Khóc cây đa mới rụi tàn,
Nên không che quán đình làng như xưa.

Cây đa trốc gốc,
Thợ mộc đã thưa.
Cửa kéo cửa cột cho vừa,
Sửa sang lại quán đình xưa huy hoàng.
Thân đa dựng quán đình làng,
Uy nghi sống cận thổ thần từ đây!

Năm năm ra tháng giêng này,
Dân làng nao nức lo ngày kỳ yên.
Đèn lồng cờ phướn treo lên,
Rừng cờ "ngũ sắc" tô duyên cổng đình.
Từ đây túp quán hiền lành,
Không còn đưa đến mối tình bướm ong.
Quán xưa đã đổi đò đông,
Cô quán má hồng trở mã thêm xinh.

Cô quán nay thành cô giáo mới,
Mở trường ngay lòng quán đình làng.
- Dân làng kết tuội trăm hoa nở,,
Ra giữa giêng làm lễ tựu trường.
Những mái đầu xanh vừa hót tóc,
Cờm tay còn gắn sợi vàm trâu.
Tắm rồi - đi chợ mua manh giấy,
Đóng tập bao thêm lớp giấy dầu.
Buổi khai trường vui hơn ngày tết,
Lân múa năm con đủ sắc màu.
Mừng quán đình làng vừa cất lại,
Tối nay, hát bội hát ba chiều.
Phấn trắng, bảng đen, màu mực tím,
Xông hương sách vở ôi! thiêng liêng!
- Trống trường đã đánh xin đừng tưởng
Là trống cúng đình giữa tháng giêng.
Trai làng len lén nhìn cô giáo
Đang viết từng trang tập vở lòng.
Mới thấy mùa xuân đang thắm nở
Ở lòng cô giáo mới chưa chồng.
Năm năm khi trở về quê cũ,

Vừa thấy quán xưa, dáng cổng làng.
Lòng thấy hồi xuân: yêu quán cũ,
Yêu luôn cô giáo dạy trong trường.

1957

QUÁN GIỮA ĐỒNG

Trà Mi có quán giữa đồng,
Có cô gái nhỏ má hồng hữu duyên;
Hữu duyên mà lại chín chuyên,
Nhưng lòng khép kín như phen quán này.

Trưa vào đúng buổi cà,
Tôi vào quán đợi xế dài..., cà dâm.
Hôm nào trời đổ mưa dầm,
Tôi vào hơ áo... đợi tàn cơn mưa.

Chiều chiều gió đẩy gió đưa,
Nhìn xem lá mạ mà mơ duyên nông.
Tháng ba, cá rốc lên đồng;
Trai làng đã rạ kêu công đầu mùa.
Chiều rồi!... đồng vọng chuông chùa;
Cà chưa hết việc... mặc giờ hoàng hôn.
Cà trưa thiếu nước thiếu cơm,
Ghé vào quán nhỏ đỡ cơn đói lòng.
Cám ơn cô quán giữa đồng,
Quán nghèo tuy hẹp, mà lòng không thưa.

Từ khi giặc đốt quán xưa,
Thiếu nơi trú nắng, đụt mưa qua ngày.
Tôi buồn khi thả vốc cà,
Đành ngồi dang nắng... đợi chiều cà dâm.
Trời dù mưa mới lâm râm,
Tôi lo thiếu lửa..., hơ chần áo nghèo.

Tàn rồi biết mấy mùa cà,
Qua bao mùa cấy, lòng này quạnh hiu.
Vĩ đâu quán đổ lều xiêu,
Bao nhiêu tro xám, bấy nhiêu căm hờn.
Ngồi đây than thở nỗi buồn,
Tro còn tro xám, rêu còn rêu xanh.

Xóm ngoài có một đám tranh,
Xóm trong có đám tre xanh như rừng.
Em cột tranh đương mái
Anh đốn tre làm kèo
Dựng lên túp quán nghèo
Trên nền xưa quán cũ.
Vội gì hỡi khách bộ hành,
Ghé đây cô quán sưỡi tình xứ quê.
Quán nghèo mình thích mình mê,
Xoài chua cũng nghĩa, bưởi the cũng tình.
Nơi đây có trái thơm lành,
Quít đường Sa Đéc, cam sành Mỹ Tho;
No tròn vú sữa Cần Thơ,
Xứ vườn nước biếc gái tơ trắng hồng.

Ít tiền ai muốn no lòng,
Liệu cơm gắp mắm... mùa đồng củ co.
Trai đồng tuy xấu tuy thô,
Năm thìn bão lụt, giá so ngàn vàng.
Ai đang khát nước giữa đàng,
Ghé đây sẽ được cô hàng vượt ve.
Dừa xiêm gốc ở Bến Tre,
Uống vào uống cả tình quê xứ dừa.
Lạ trời ráo nắng mưa vừa,
Lúa đồng ngậm sữa... hương mùa dâng men.

Mỗi mùa cày cấy "đông ken",
Quán nghèo rộn rã như phiên chợ làng.
Công cày yêu công cấy
Những mối tình trắng trong
Nở hương trong quán giữa đồng,
Chính đây là quán tơ hồng đưa duyên.
Hết mùa cày cấy "đông ken".
Công cày công cấy lời nên vợ chồng.
Chỉ riêng cô quán giữa đồng,
Lộc lừa bến nước... tơ hồng chưa xe.
Vái trời khiến xuôi cô quán
Ở vậy... đừng kén chồng
Để cho vui đồng vui áng,
Công cày công cấy còn đông.

Tôi yêu túp quán giữa đồng,
Hay yêu cô quán chưa chồng... đổ ai!
Đổ cô công cấy
Đổ bên công cà
Bao lâu,... nàng mới định ngày vu qui?
Hỡi ai về xóm Trà Mi
Ghé thăm cô, kéo cô đi lấy chồng!...

Nguồn: Phạm Thanh, *Thi nhân Việt Nam hiện đại* (quyển hạ), NXB Xuân
Thu tái bản, 1990

SA MẠC TRẮNG

Hàng đôi trên giấy: con đường sắt
Gạch đỏ là ga trạm khởi hành
Chữ nghĩa kết toa theo máu óc
Trái tim thi sĩ mãi xuân xanh.

Chấm phết đóng từng ga trạm nhỏ
Trên con đường sắt chạy song song
Trái tim là một con tàu suốt
Chẳng có sân ga trạm cuối cùng.

Thuở bé, mới đi học vỡ lòng
Hàng đôi gạch lợt nét song song.
- Thầy khuyên viết chữ trong hàng ấy
Xem chữ người ta đoán tấm lòng.

Từ lúc vào đời, bông sách vỡ
Đèn chong leo lét nền liêu trai
Đi tìm cơn áo trong đau khổ
Nước mắt làm khô hết nụ cười.

Đêm nào thai nghén, tim trần trở
Ngực lép thân gầy, máu ói ra
Đầu gục ngủ say trên vũng trắng
Hồn đau mới ghé tạm sân ga.

Thèm khát làm sao đôi nhịp bước
Giọng ê a rười rượi u buồn
Vang lên từ đáy lòng thơ dại
Từ áo sờn râu, chiếc guốc mòn.

Ôi bóng xuân xanh đã nhạt rồi
Đường đời bút phá nét hàng đôi
- Đường đời không thẳng như trang giấy
Ta vẫn đi ngay đến cuối trời.

Đời dẫu bủa giăng ngàn chạm bẫy
Ta đi cho suốt quãng đường xa
Trường đời, chợ giấy là sa mạc
Ngòi bút ta thay bóng lạc đà.

Sa mạc trắng ơi! Sa mạc trắng ơi!
Ta thâu khoảng rộng, bốn phương trời
Vào lòng sa mạc, trong hồn trắng
Quá khứ, tương lai nối nhịp đời.

(Rạch Ong 1966)

SÀNG GẠO

Mẹ rắc hoàng hôn theo hạt tuyết
Cám bay phưởng phất quyện hương cau
Nghiêng nghiêng bóng xế sau lưng mẹ
Gạo trắng như màu tóc trắng phau

Thuở bé về quê ăn gạo giã
Đắng cay nước mắt trộn mồ hôi
Mùi thơm gốc rạ thơm hương khói
Con lớn dần theo số tuổi đời

Từ khi xa xứ lên đô thị
Tiếng máy rồ vang át tiếng chày
Cổng kín tường cao đà khuất lấp
Bóng người sàng gạo cuối chân mây

Cái gì còn lại trong sàng gạo
Là hạt kim cương hạt ngọc trời
Phấn cám bụi đời bay lẫn lộn
Mẹ ơi! Cơm trắng bởi mồ hôi

Suốt đời cực khổ, đời làm dâu
Cay đắng chín mùi nỗi khổ đau

Lừa lọc ân tình theo hạt thóc
Trái bồ hòn lẫn hạt trân châu

Lâu quá con thèm ăn gạo già
Thèm mùi sữa ngọt, sữa con so
Thèm đêm trăng sáng chày khua cối
Làm rụng Hằng Nga xuống tứ thơ

Chiều nào con đứng bên hàng trúc
Thấy tóc mẹ rơi giữa nắng tà
Tóc trắng mằm chôn trong gạo trắng
Mẹ ngồi nhặt tóc mới hay già

Cái thời thơ dại không còn nữa
Cát bụi mù bay khắp nẻo đời
Gạo chợ đã phai mùi gốc rạ
Men đời đắng lắm, mẹ hiền ơi!

Lâu quá;nhốt đời trong ngõ hẻm
Lầu cao che khuất áng mây trôi
Mẹ ơi,đâu hương về quê mẹ
Nắng giữa hồn con đã tắt rồi.

Nguồn: *Những hàng châu ngọc trong thi ca hiện đại*, Huy Trâm, NXB Sáng, 1969

TÀ ÁO TÍM

Trời ửng pha lê ngời áo tím
Đường lên trường cũ bướm hồng bay
Gió vừa đủ mát ru da thịt
Suối tóc thề buông như vẫy tay.

Đá sợ gót sen bết nỡ nà
Biến thành nhung gấm dưới chân hoa
Lá rơi lớt thảm trên đường mộng
Mở lối vào xuân tuổi ngọc ngà.

Vở mới tương tư mười búp măng
Nâng niu chữ nghĩa giữa tờ hương
Nghe chừng hơi thở thơm tinh khiết

Thỏ thẻ lời chim tiếng hót vang.

Băng trường lên nước màu thời gian
Em khắc tên em ở góc bàn
Năm mới đổi tên thay lớp mới
Em còn gửi lại một mùa xuân.

Ép cánh điệp hồng trong vở cũ
Nhốt vào kỷ niệm chút tình thơ
Tàn niên học cũ, lên trường mới
Tiếc nhớ băng khuâng thuở học trò.

Nhớ buổi tan trường, chim vỗ tổ
Chờ em trước cổng dưới hàng sao
Phất phơ áo tím qua đường cái
Muốn cúi chào em chẳng dám chào.

Em về lối cũ anh theo lén
Em bước nhanh, anh cũng bước nhanh
Đuổi bắt âm thầm tà áo tím
Ngàn năm còn đẹp dáng xuân xanh.

THEO CHÂN NGOẠI LỢM TRÁI MÙ U

I.

Ngày thơ theo ngoại lợm mù u
Cho anh kêu ké ngoại, em ừ
Anh xách giỏ trâu theo bước ngoại
Lội đồng, tìm hái cọng u du.

Trời mới xế chiều, chưa tắt nắng
Dù nè em... một cọng u du
Ngoại cười: "Con gái ưa làm điệu
Ra chợ, ngoại mua cho chiếc dù".

Lợm tiếp ngoại mù u mới rưng
Xe đèn thắp đỡ tối ba mươi
Ở nhà quê nhớ thời đồ khổ

Đèn đuốc mù u vẫn sáng trời.

Nịnh đầm, ruột mù u nhồi nhuyễn
Rời tiếp xe đèn đến tối mù
Ngoại tặng anh nguyên đôi đủ cặp
Kể như đèn cưới xóm mù u.

Móc ruột mù u, chừa vỏ mỏng
Anh làm gáo nhỏ... chơi nhà chòi
Nước mưa, em uống năm mười gáo
Uống nước nhà quê nhớ suốt đời.

II.

Rời xóm mù u mấy chục năm
Ngày thanh bình vội vã về thăm
Ngoại già khuất bóng vào thiên cổ
Em lấy chồng xa cũng bật thăm.

Cây mù u cỗi, người ta đồn
Làm cối làm chày, giả gạo thuê
Mất ngoại, xa em, buồn héo ruột
Mình anh thờ thần đạo đường quê.

Đèn mù u, chiếc gáo mù u
Đã lắng chìm trong bụi mịt mù
Đèn điện vẫn cần cho cuộc sống
Anh thầm biết thế, vẫn trầm tư.

III.

Về xóm cũ, mình anh giỗ ngoại
Đèn mù u: kỷ niệm ngày thơ
Anh nhờ họa sĩ lên màu sắc
Ánh lửa trong màu đẹp cõi mơ.

Nghe chày giả gạo đêm trăng sáng
Anh ngỡ vàng trăng như vỡ tung
Cất bước xa làng, sao nhịp cối
Nện vào lòng tiếng vọng rưng rưng.

THỬA LÊN BA

Mẹ dạy con từng lời đở đở
Tiếng đầu tiên: Má...Má! Ba...Ba!
Môi thơm sữa nở tròn hoa búp
Hơi gió hát bài "Thơ ấu ca".

Con biết nói, mẹ hôn thăm thiết
Vào đôi môi mộng dính cơm nhai.
Cha cười trong mắt..., phà hơi thuốc
Tay với bông con hết thở dài.

Mẹ bảo: "Hàm râu hôi thuốc điếu"
Cha liền hớt tóc, xúc dầu thơm
Nghe con đở đở lời ba má
Từ đó cha mình thương má hơn.

Con nói bằng tim lời mẹ dạy
Từ khi nằm võng, thuở lên ba
Vào trường, tay viết theo tim nhé
Con viết thâm tình đậm chữ hoa.

Cô giáo dịu hiền thay thế mẹ
Dạy con đồ đậm chữ song thân
Dầu con bập bẹ Mờ...a...sắc
Chữ mẹ vẫn nguyên một ý vần.

Lên năm, lên sáu rồi lên bảy
Con sẽ quên dần tiếng võng đưa
Dầu đổi lớp thầy, thay nhẵn tập
Đừng quên tiếng mẹ, mái trường xưa.

TIẾNG RU BA MIỀN

Tiếng mẹ ngân nga triều nước lớn
Điệu vánh khuyên, âm hưởng tiếng chim oanh
Mây không đuổi cánh cò bay mỗi gió
Đất miệt vườn mở rộng chân trời xanh.

Tiếng mẹ ra mở đường bay cánh gió
Kết tụ mùa xuân trải bốn ngàn năm
Chìm xuống đất ngấm vào đáy thâm tâm
Sức mạnh chìm nguy trang trong tiếng nấc
Mắt chìm xuống mà tâm hồn bất khuất
Tóc ngả màu vì bạc trắng niềm tang
Vạt áo tứ thân, manh áo vá quàng
Đều in ngấm bản đồ cong chữ S.

Tiếng mẹ ru sinh non thành đất thép
Trường Sơn gầy giương đòn gánh dẻo dai
Mốc trắng mồ hôi lưng áo vá vai,
Lóng lánh kim cương trái tim mẹ Việt
Tiếng ru vượt trời cao ôi diễm tuyệt
Cuộn sông Hồng uốn khúc Cửu Long Giang.
Gỗ xương khô gọi hồn phách mồ hoang.

Thức dậy tìm sử xanh hơi thở mát,
Hòn Vọng Phu nhìn thủy triều ca hát
Tình hoài hương bát ngát mấy trùng dương
Nắng vàng hanh lộng bóng nước soi gương
Rừng gọi gió cho sương mù bàng bạc.

Mỗi mồn tiếng vạc
Đêm lạnh kêu sương
Hai mươi năm lẻ đau thương
Chiến tranh rỉ sét trong xương sọ người.

Hiu hiu khói hắt sương mờ cổ độ
Quạnh hiu trời đất đục màu mây
Áo nâu sút chỉ đường may
Cánh diều chao gió, đứt dây tơ trời
Mối giềng gấm vóc xe lơ
Vong nghèo nát bố, tao nô rã rời
Đạn bom cày nát đất trời
Mà niềm đau vẫn chói ngời trăng sao.

Uất hận giặc Ngô mười năm thế kỷ
Căm hờn xâm lược suốt trăm năm
Việt Nam! Việt Nam! hỡi Việt Nam!
Con gọi mẹ bằng niềm đau bốc lửa

Con gọi mẹ thuở nằm nôi bú sữa
Khi mẹ già ngồi vá áo đêm thâu
Khi chỉ kim xe kết mối thù sầu
Khi trẻ thơ thả diều trên bãi cỏ
Khi tuổi xuân nhìn đời tia mắt lửa
Khi gái quê gánh....

Vườn cây xơ xác lá cành
Nụ hoa chưa kết trái lành, lại khô
Mắt nai ngơ ngác bơ vơ
Chiều hoang chống nạng bên mồ, tìm cha.

Mặt đất biển trời đang nhiễm độc
Gió tanh tử khí lạnh mờ hoang
Ngàn hoa máu nở trong gai lửa
Tổ Quốc mình chừ bấy thịt xương.

Sông Hồng ứa máu
Bốc lửa Hồ Gươm
Quặn thắt sông Hương
Mây trùm đỉnh Ngự chiều sương gợn buồn
Tiếng kinh Diệu Đế mỗi mồn
Ngàn năm thao thức gọi hồn ngàn xưa
Miền Trung đau khổ
Ơi xứ dân gầy
Máu xương đông đặc luống cày khô khan
"Trời hành cơn lụt mỗi năm"
Nước Thu Bồn lạnh tê chân dân gầy.

Bởi rơi nhiều nước mắt
Nên ruột thắt chín chiều
Đồng Nai sóng gợn cánh bèo ly hương
Cò bay thẳng cánh đồng hoang
Khóc thương đọt lúa Chiêm vàng héo hon
Hoả châu đốt trái trăng tròn
Sôi màu da mét xanh dờn niêm đau.

Xích lại gần nhau những màu da mất máu
Hãy chuyền cho nhau tấm áo tứ thân.
Hãy xé làm hai nửa mảnh khăn thâm
Hãy sốt chia một tấm tình ruột thịt
Hai mươi năm mù mịt

Mặt trời lặn từ lâu
Cỏ gai mọc giữa đầu lâu
Máu xương thế kỷ bắc cầu Việt Nam.
Chắp tay cầu nguyện
Hoà bình hiển hiện
Trong lòng Việt Nam
- Bao giờ Xuân mới là Xuân
- Khi chuông đồng vọng thanh âm êm đêm
- Bao giờ tiếng hát lá mềm
- Khi hơi thở ngọt vút niềm ca dao
- Bao giờ trời thấp trăng sao
- Khi bàn tay cháy khêu cao ngọn đèn.

Nhìn xuống thấp ba miền đất máu
Tạ ơn người ngủ giấc ngàn thu
Nằm trong vong đất hay lòng mẹ
Ghiền được vỗ về tiếng hát ru.

Một dãy giang sơn hề gấm vóc
Cà Mau liền máu thịt Nam Quan
Trường Sơn nằm soãi ôm lưng mẹ
Chín mạch rồng phun máu Việt Nam.

Mùa Xuân tới, trời yên cơn bão loạn
Cánh diều bay reo múa giữa lưng trời
Bong bóng màu nâng mộng đẹp lên khơi
Mắt ngược lên đọng vàng trăng ngũ sắc
Đường xuống tận phương Nam ra ải Bắc
Còi tàu đêm thét vọng nhạc thanh bình
Cả Việt Nam rách nát sẽ cựa mình,
Chào rừng, biển, núi, đồng vừa sống lại
Ôi tha thiết đê mê, ôi cuồng dại!
Niềm ước mơ vĩ đại của toàn dân
Đứng đi lên chỉ đứng một chân
Những phế binh, những anh hùng cứu nước
Hãy chống nạng hàng đầu, cùng nhịp bước
Trước dân lành, khi vừa hết chiến tranh
Kéo nhau đi khắp đồng ruộng thị thành
Cứ khóc mừng trên đường tìm về xứ

Chùa Một Cột còn soi gương nước cũ
Hồn Hát Giang thức ngủ mắt Mê Linh

Trăng Hồ Tây còn gợn sóng lung linh
Cau mặt uốn nếp nhăn chào lịch sử
Cùng nhau đốt khói thiêng đền Trấn Vũ
Lên chùa Hương cầu nguyện Hội non sông.

Sông Hương nhớ mạch sông Hồng
Máu ngàn xưa chảy quận lòng đế đô
Tiếng ngâm sa mạc ngẩn ngơ
Hồn Khâm Thiên cũ xông mồ quan viên
Màu vôi trắng nhịp Trường Tiền
Tiếng hò mái đẩy thoi chìm đáy khuya
Giọt sương vọng cổ đầm đìa
Gọi phù sa kéo nhau về bình nguyên
Bông gòn phơn phớt mây tiên
Cho bồ câu trắng bay lên đỉnh trời.

Tiếng mẹ ru kéo lối vòng kềm sét
Phá vòng đai thế kỷ chiến tranh đen
Không xưng danh mà đời vẫn gọi tên
Mẹ Việt Nam: Mẹ oai hùng vạn kỷ
Đàn con mẹ mang tâm hồn thi sĩ
Tay làm thơ tay mở cánh thiên thần
Múa bút so gươm diệt lũ hung tàn
Dựng bao gấm mùa xuân trong huyết sử
Thế nước lòng dân ào ào thác lũ
Tổ Quốc mình bất tử vượt thời gian.

Miền Trung sỏi đá
Lên nhịp hò khoan
Bánh xe gió vẫn chuyển luân khí hùng
Điệu ru cay đắng vị gừng
Mưa trong nắng đục, nhạc lưng sông Hương
Tiếng ngâm sa mạc
Giọng điệu à ời
Ngàn năm còn nức nở lời Nguyễn Du
Hồn Đồ Chiểu quyện cỏ khô
Ngàn năm dậy sóng tiếng ru đồng bằng.

Đêm 12-12-68

TÌM NẮNG TRONG ĐÊM

Ba hát, Má ngâm, con chép lại,
Bài thơ Tìm Nắng viết trong đêm.
Mai khôn lớn, thấu tình cha gửi
Một tấm lòng cha mấy nỗi niềm.

Con, vợ ngủ bên cầu vệ sinh
Trong nhà ổ chuột, hẻm Ba Đình
Gối chần, nhà bếp cùng tanh tươi
Không ở tù sao chịu ngục hình.

Di ảnh Mẹ, sao đôi mắt ướt
Từ mồ sâu đã trở về thăm
Khói hương hiu hắt: mây tang úa
Nói dối: Mẹ ơi! Đó khói trầm.

Thuở khai hoang ở nhà kê tán
Bồ lúa, hàng ba tấm ánh trắng
Hủ gạo nay không còn hột tấm
Thua kẻ kê cơm ở vệ đường.

Tôm lược co mình cong dáng ngủ
Duỗi chân e sập đổ bàn thờ
Giống tù nhân nhất “xà lim” tối
Muỗi rệp tha hồ hút máu thơ.

Không giường nệm, vợ con nằm đất
Hơi lạnh không xua nắng hoả lò
Lửa nướng con thành khô cá lẹp
Thương con thức giấc dậy làm thơ.

Ăn sớm lo chiều, ôi thất thểu
Anh ơi! hết gạo, hết đồ cầm
Bé Uyên đòi sách, đòi mua nhạc
Tiếng vợ buồn như nhạc ngũ âm.

Cha già con muộn, con mau lớn
Măng mọc tre tàn: Tre héo khô
Quần áo học trò con mặc chật
Đòi mua ba chẳng đủ tiền mua.

Trời hỡi, Ngọc Hoàng, ơi Phật, Chúa
Đâu từ bi, bác ái, tình người
Kẻ gian nịnh bợ, giàu như thổi
Người sạch trong tan nát rã rời.

Bạc tử dồn hầu bao mọt nước
Của công nhét túi lũ sâu dân
Mộ bia còn bị ăn xương cốt
Đừng nói làm chi chuyện nghĩa nhân.

Giải phóng thật ra là lũ giặc
Đổi màu mặt nạ lũ ma trời,
Giàu đen rắn độc, nghèo tro bụi
Ai hoá kiếp, còn ai đổi đời?

Ba hồi hận hai lần "hạ chiếu"
Đốt thiêu con, vợ, phủ hoa tươi.
Rồi ba treo cổ mừng sinh nhật
Thi sĩ Kiên Giang đã đổi đời.

Viết trong đêm
(Hẻm Ba Đình - quận 8)

TÌNH QUÊ TÌNH NƯỚC

Ai yêu nước Việt Nam hơn người Việt,
Nhau rún chôn sâu giữa đất lành.
Bông trái muôn mùa không ngớt chín,
Sông đầy nước biếc, núi xanh xanh.

Luống cày màu mỡ thơm mùi đất,
Vun bón rẫy vườn bông trái thơm.
No ấm cũng nhờ bông với trái,
Áo đời vẫn ấm, hột cơm ngon.

Kìa nước trường giang chảy uốn quanh,
Giữa giòng sông mát bóng dừa xanh,
Có cô gái trẻ nâu tà áo,
Chèo chiếc đò ngang trước bến đình.
Nào ai lẫn lóc, xa quê cũ,
Mê chốn phồn hoa trắng bụi đường;

Giây phút chạnh lòng sao khỏi nhớ,
Nhớ nhà, nhớ đất, nhớ quê hương.

Nhớ quê có những đêm trăng sáng,
Sáng cả vườn xanh, cả ruộng vàng.
Con trẻ quây quần theo gót mẹ,
Lên chùa cúng Phật để dâng hương.

Nhớ tiếng võng đưa trầm điệu nhạc,
Hoà theo tiếng hát giọng ầu ơ...
Từ môi người mẹ thân yêu quá,
Gợi lên bao tình thuở ấu thơ.

Tiếng chày nằng nặng nện không gian,
Cùng tiếng gà trưa gáy trẻ tràng,
Tiếng tập đánh vần cùng nhịp thước,
Buồn như nước chảy giữa trường giang.

Ai quên cho mượn mái tranh nâu,
Luống đất bờ ao với nhịp cầu;
Mồ mả ông bà nằm giữa đất,
Lòng người lòng đất cảm thông nhau.

Quê hương là máu, là xương thịt,
Nước mắt mồ hôi của giống nòi,
Tranh đấu từ bao nhiêu thế kỷ,
Bảo tồn gấm vóc đến muôn đời.
Còn sống ngày nào trên đất nước,
Nếu ai xâm chiếm đến quê hương,
Tình quê sẽ hoá ra tình nước:
Tình nước đúc thành súng với gươm.

Lòng dân vũ trang bằng tình cảm,
Tay dân vũ trang bằng súng đạn.
Dân đứng lên siết chặt quân hàng:
Giặc vào đây giặc sẽ rã tan...

1955

Nguồn: Phạm Thanh, *Thi nhân Việt Nam hiện đại* (quyển hạ), NXB Xuân Thu tái bản, 1990

TÓC THÈ XỨ HUẾ

Cuối tháng, thầy vô trường võ bị
Xa trời Đồng Khánh, học trò yêu.
Xa rời Bến Ngự sông An Cựu
Nắng đục, mưa trong lắng tiếng chiều.

Thầy sắp đi xa trò ở lại,
Mùa hoa phượng cũ úa phai rồi
Cổng trường bỗng biến thành ga nhỏ,
Trò tiễn thầy đi, ai ngậm ngùi.

Lần cuối, cô học trò xứ Huế,
Ngồi cho thầy vẽ bức chân dung
Nhìn trò sao bút màu run quá,
Thầy sợ vẽ xong nét cuối cùng.

Thầy xa Huế giữa đêm trời tối
Tránh phút giây mình tiễn biệt nhau
Thầy trẻ quá nên đa cảm lắm
Sợ nghe nước nở tiếng còi tàu.

Khi cùng tiễn biệt ở sân ga
Giây phút này sao khỏi lệ sa
Trò vẫy tay chào, thầy cúi mặt
Tàu qua chở hết bóng ngày qua.

Thầy mua vé chuyển đi đêm tối
Hành lý đơn sơ: áo bạc màu
Với một trái tim tràn kỷ niệm
Ngày về xứ Huế chắc còn lâu.

Thầy ơi! Có biết đêm đưa tiễn
Em mặc đồ đen, đứng cuối đường;
Khóc mướt khi tàu qua xóm trọ
Lần đầu em hiểu nghĩa yêu đương.

Khi bóng tàu qua trong nước mắt
Khói bay vương vấn bến sông Hương.
Giám mình gác trọ, em ngồi khóc
Sương rụng đêm nay ướt mái trường.

Đợi học bài xong em đốt nến,
Xông hương trầm, ủ bức chân dung.
Nhìn màu sắc, thấy thầy run rẩy,
Vì sợ vẽ xong nét cuối cùng.

Đêm nay em viết trong lưu bút
Xin gọi thầy bằng một tiếng anh.
Đuôi tóc thề kèm thư mới viết
Gởi về Gia Định, mộng ngày xanh.

TUỔI TẮM MƯA

*Tặng L. nhớ chuyện tắm mưa năm 1941
- nay đã trở thành cố nhân*

Đường vương ngần bao quanh nhà lồng chợ
Từ tuổi nô đùa bát ngát bao la
Em mười tuổi, anh mới mười ba
Ở trường tắm mưa không hề ngờ ngợ.

Mẹ bảo: "mười năm sau con cưới vợ"
Con mỉm cười chẳng chút thẹn thường
Anh ngoéo tay em, đưa một quăng đường
Vừa chạy vừa hô: "Nước mưa mát quá!"

Đường bao quanh chợ Châu Thành Rạch Giá
Sao dài vô cùng trong buổi tắm mưa.

Cô bạn lúng giềng trong tuổi nô đùa
Mới lên mười thích tắm mưa, té nước
Anh chạy sau, nhường cô em chạy trước
- Ai chạy thua làm dáng con ngựa trời
Anh giả đờ thua nói thầm trong bụng
Để cô em hí hửng cười lưng ngồi.

"Con gái tắm mưa thật mau trở mã
- Con gái nhà giàu ít đứa tắm mưa"
Lời mẹ em như lời ông Hương Quán
Thế đành thôi!... tan tác cuộc nô đùa.

Đường đến trường, qua nhà cô bạn nhỏ
Đi ngoài cổng rào chẳng dám ngó vô
Tan học chiều, gặp nhau đành lánh mặt
Tan cuộc tắm mưa, lòng bỗng ngẩn ngơ.

Bốn chục năm sau về thăm xứ sở
Đã nên người vẫn bỡ ngỡ làm sao
Trong lòng bỗng đổ mưa rào
Gặp em biết nói câu chào nào đây
Thưa bà!
Thưa chị!
Ô hay!
Chồng em có biết chuyện ngày tắm mưa?

Gặp nhau ai cũng già nua
Dường như tóc bạc phất phơ sợi buồn
Hai lần lỡ kiếp chồng con
Về quê tìm lại dấu mòn tuổi thơ.

Chia tay ở bến xe đò
Anh đừng nhắc chuyện tắm mưa, em buồn
Anh còn trôi nổi Sài Gòn
Em xa xứ, giấu nỗi buồn tắm mưa
Đôi ta hết tuổi dại khờ
Hể trời mưa, cứ vẫn vợ nỗi buồn.

Mai em trở lại Sài Gòn
Tiễn nhau, thôi nhắc nỗi buồn tắm mưa.

Rạch Giá 1970, trong một chuyến về quê

XE TRÂU

Xe trâu cót két
Cót két xe trâu
Bánh xe nặng nặng in sâu lổn mòn
Tay cầm vằm nhỏ
Tay nọ ẵm con
Nắng vàng **Xẻo Đước**
Con trâu khát nước
Thở dốc từng cơn
Bánh xe nghiêng nát cốt mòn
Nát thân không nát nổi hồn mẹ quê
Mồ hôi tưới khắp đường xe
Thân gầy sức yếu, đường về xa xôi.

Người mẹ nghèo sợ con cảm nắng
Lấy khăn rằn bông nửa mui xe
Con nằm khoanh ngủ trong lòng mẹ
Dưới ánh mây lành mát bóng quê.

Xê trâu kéo lúa, chở con thơ
Lúa giống năm nay để tới mùa
Gieo mạ cho quần bông lúa chín
Cho con no ấm, sớm nô đùa.

Con của má cũng là giống tốt
Mai sau con sẽ có gia đình
Nuôi con... sẽ biết công từ mẫu
Trọn kiếp làm dâu: kiếp khổ hình.

Từ **Đông Hoà** má sang **Đông Thái**
Một chuyến sang đò: chuyến biệt ly
Giọt nước lìa nguồn sa bến đục
Bông trà rơi trắng bước vu qui.

Chín tháng con nằm trong bụng mẹ
Chắc nghe mẹ khóc lúc mang thai
Nên con của mẹ thành văn sĩ
Biết khóc từ khi chữa hiểu đời.

Gà mới gáy má vừa thức giấc
Một mình vo gạo ở cầu ao

Nấu cơm cho mấy mươi công cấy
Ngủ đứng ngoài sân tựa cổng rào.

Em chông năm đứa nhớn như chơi
Khi mẹ đày thân trả nợ đời
Cơm nguội cá thiu chan nước mắt
Dầm mưa không mảnh áo chàm tươi.

Ngày mẹ ra riêng về Xẻo Đước
Giang sơn vốn vẹn: chiếc xuồng be
Cha bơi lái mẹ ngồi bơi mũi
Chèo chông xứ người tìm bến quê.

Mẹ đập ống ngày con sáu tuổi
Rước thầy về dạy chữ a, b
Còn cha phát đất ông điền chủ
Tiền học đóng bằng lúa mẹ giê.

Thầy giáo vỡ lòng làm quốc sự
Đến “[Điền Trên](#)” ghé bước phiêu lưu
Nhà nghèo chữ nghĩa thơm mùi mực
Con nhớ muôn đời [ông giáo Như](#)

Bông mướt trở vàng dưới mái hiên
Giàu thêm chữ nghĩa, chẳng giàu tiền
Trâu già vẫn kéo xe trâu cũ
Nửa kiếp con mang nợ chủ điền.

Làng cũ sau ngày binh lửa dậy
Con không về nữa xóm [Điền Trên](#)
[Đông Yên](#) làng cũ xa xăm quá
Mờ vết xe trâu bóng mẹ hiền.

Khi con bán chữ mua cơm áo
Tóc mẹ thúng bông rối mái đầu
Ngồi kể chuyện buồn đêm Chợ Quán
Quãng đời cay đắng, chuyện xe trâu.

Trời hỏi mẹ ơi con bất hiếu
Nửa đời, sự nghiệp trắng hai tay
Tại sao con chẳng đi ăn cướp
Cho mẹ cho con bớt đoạ đày.

Tại sao trời bắt làm thi sĩ
Khóc mướn thương vay mãi chuyện đời
Mà trái tim đau giàu cảm lụy
Bị đời gạt mãi mẹ hiền ơi!

Một chiếc xe trâu, bao hột giống
Đổi cho con một kiếp làm thơ
Nếu không có mẹ, thơ và mộng
Con chết còn hơn sống kiếp hờ.

Mẹ bảo: “mọi nghề đều quý trọng
Con ơi cứ sống cứ làm thơ
Bạc tiền danh vọng như mây nổi
Má vẫn gần con, dầu xuống mồ”.

Chợ Quán, đêm 9-10-63

*****

Nguồn: https://www.thivien.net/Ki%C3%AAn-Giang/Xe-tr%C3%A2u/poem-hiN2BEhsdthyW_ITq5Xzsg

www.vietnamvanhien.org

VIỆT NAM VĂN HIẾN

www.vietnamvanhien.info

TỦ SÁCH VĂN HIẾN VỚI HƠN 9000 TÁC PHẨM